

Aankleding en sierwaarde

Thema 1 in kader van onderwijsmodule "Functies van stedelijk groen"

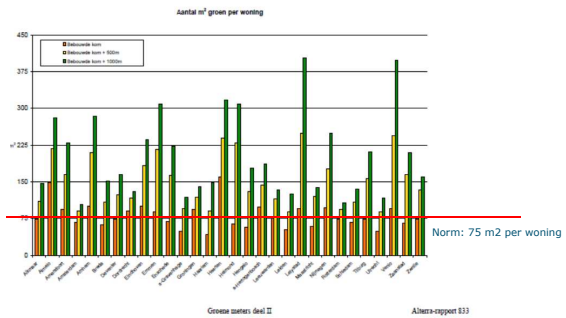
Ontwikkeld door Praktijkonderzoek Plant en Omgeving en Alterra
 Marco Hoffman Alle foto's © PPO tenzij anders vermeld.

Kwaliteit en
 kwantiteit van
 stedelijk groen

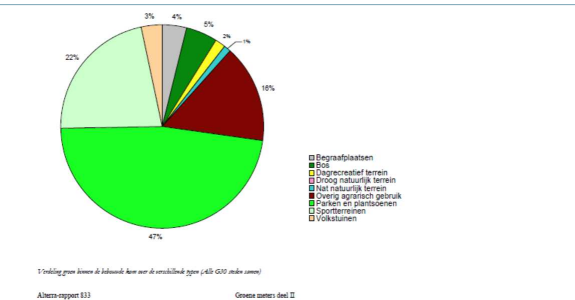

Hoeveel m2 groen in de stad?

Verdeling groen over verschillende typen

Gemiddelde van 30 grote Nederlandse steden

Beplanting parken en plantsoenen

- Bos/haagplantsoen
 - Wegbermen/graskruiden
 - Gras/gazon
 - Bomen
 - Vakbeplanting
 - Heesterborders
 - Bloemenperken/borders
 - Plantenbakken

Kwantiteit / goedkoop / extensief

Groene structuur / natuurlijk

Kwaliteit / duur / intensief

sierwaarde / gedomesticeerd

Extensief groen (functioneel) Intensief groen (sierwaarde)

Wat wil de burger?

- Goed onderhouden en vitaal groen
- Openbare ruimte: schoon, heel en veilig
- Divers en kleurrijk groen
- Groen dicht bij huis
- Inspraak / betrokkenheid (burgerparticipatie; door burgerbijdrage aan onderhoud mooie kwaliteit groen)
- Lage gemeentelijke lasten/sober groen (is spanningsveld; maar de gemeente heeft ca. 40 m² en ½ boom per inwoner)

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

Wat wil de burger II?

- Natuur in de stad (bijen en vlinders; voelen zich goed bij bloeiend/kleurrijk groen door gehele groeiseizoen heen)
- Soms ook gewassen waar ze 'vruchten' van kunnen plukken (stadslandbouw)
- Mooi groen in stad en natuur in omgeving zijn vestigingsfactor voor internationale bedrijven met hoogopgeleide medewerkers

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

Reactie van burger op hoge sierwaarde

- Mensen herkennen dat deze planten er bewust zijn neergezet en een eigenaar hebben
- Ze zijn er zuiniger op (bv. minder afval in groen, minder overlast door parkeren fiets of auto, etc.)
- Mensen voelen zich er meer bij betrokken (complimentjes aan groendienst of protest als een bloeiend vak gemaaid wordt)
- Feest in de stad
- Ook van belang voor bedrijven (betalen soms mee aan mooie inrichting van de openbare ruimte; of adopteren een rotonde oid)
- Ook burgers met minder betrokkenheid met sierwaarde (van geen betrokkenheid tot meer betrokkenheid met natuurgroen)

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

Sierwaarde hoogst in gecultiveerd groen

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

Ook natuurtuinen kunnen hoge sierwaarde hebben

- Ecologische principes gebruiken
- Voorbeelden bijv. gem. Amstelveen, natuurtuin Campus Wageningen UR

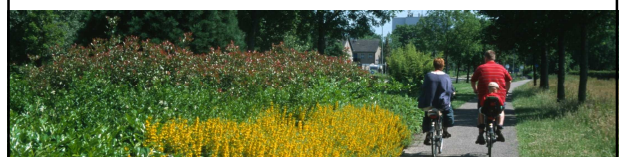

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

Sierwaarde door:

- Kleur
- Geur
- Vorm
- Dynamiek

> voorwaarde: aanleg & onderhoud goed

WAGENINGEN **UR**
For quality of life

Groen en kleur

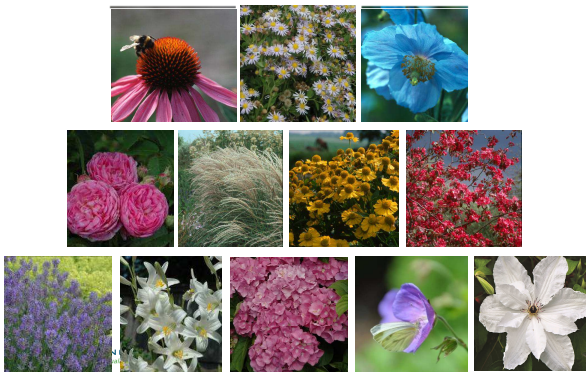

Bloemkleuren

- één van belangrijkste selectiecriteria
- Zeer groot arsenaal aan bloemkleuren in velerlei gewassen
- Vooral laatste jaren veel nadruk op doorbloei (*Rosa*, *Hydrangea*, *Geranium*, etc.)

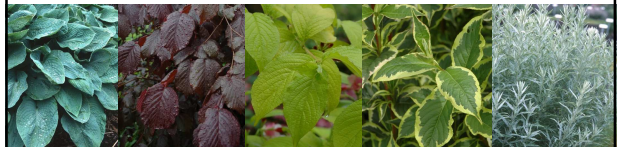

Duizenden soorten en cultivars in NL gekweekt vanwege sierwaarde bloemen

Bladkleuren

- Grote diversiteit aan bladkleuren in velerlei gewassen
- Veel soorten hebben bonte, gele of rode mutanten (soms zaailingen)
- Belangrijk selectie criterium in nieuw sortiment
- Groot deel van seizoen zichtbaar
- Stabiliteit belangrijk kwaliteitsaspect (terugslag of zonnebrand)
- Ziek of mooi?

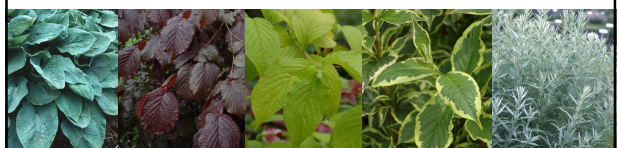
Bladkleuren – bekende soorten

Salix integra 'Hakuro-nishiki' *Fagus sylvatica* 'Atropurpurea Gp' *Robinia pseudoacacia* 'Frisia'

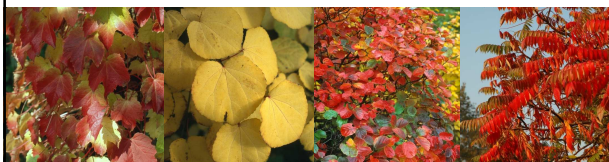
Bladkleuren – belangrijke gewassen

■ <i>Hosta</i>	■ <i>Aucuba</i>
■ <i>Heuchera</i>	■ <i>Euonymus fortunei</i>
■ <i>Pulmonaria</i>	■ <i>Photinia</i>
■ <i>Artemisia</i>	■ <i>Physocarpus</i>
■ <i>Miscanthus</i>	■ <i>Weigela</i>

Herfstkleuren

- Soort en soms cultivar-afhankelijk
- Weersafhankelijk (vooral bij droog en koud weer; NL matig)
- Sommige soorten in NL zeer kleurzeker

Herfstkleuren – bekende soorten

Acer palmatum

Ginkgo biloba

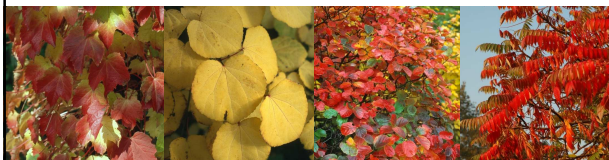

Liquidambar styraciflua

Herfstkleuren – belangrijke gewassen

▪ <i>Acer</i>	▪ <i>Cercidiphyllum</i>
▪ <i>Euonymus (alatus)</i>	▪ <i>Fothergilla</i>
▪ <i>Rhus</i>	▪ <i>Parrotia</i>
▪ <i>Quercus (palustris)</i>	▪ <i>Styrax</i>
▪ <i>Parthenocissus</i>	Ook div. vaste planten (bv. <i>Hosta</i>)

Meer info:

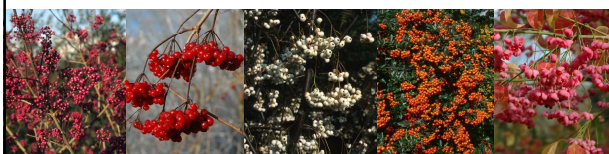
Artikel in Dendroflora 44 (2007):

- Uitgebreide sortimentslijst
- Veel achtergrondinformatie

Vruchtkleur

- Grote diversiteit aan vruchtkleuren in velerlei gewassen (vooral bij bomen en heesters)
- Veel Rosaceae
- Liefst niet te snel door vogels gegeten

Vruchtkleuren – bekende soorten

Malus 'Red Sentinel'

Symphoricarpos albus

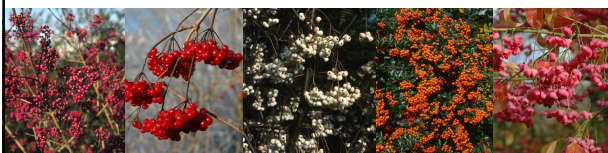

Ilex aquifolium (vrl.)

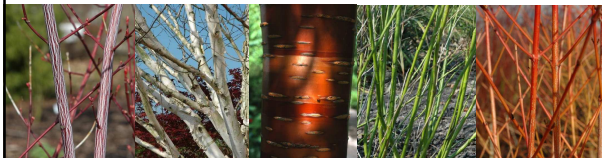
Vruchtkleuren – belangrijke gewassen

- *Malus*
- *Sorbus*
- *Pyracantha*
- *Cotoneaster*
- *Rosa*
- *Callicarpa*
- *Euonymus*
- *Gaultheria*
- *Ilex*
- *Symphoricarpos*

Tak- of stamkleuren

- Diversiteit aan kleuren en vormen
- Soms ook sierwaarde door stekels, kurklijsten of lenticellen
- Vooral in de winter (5 maanden per jaar geen blad)

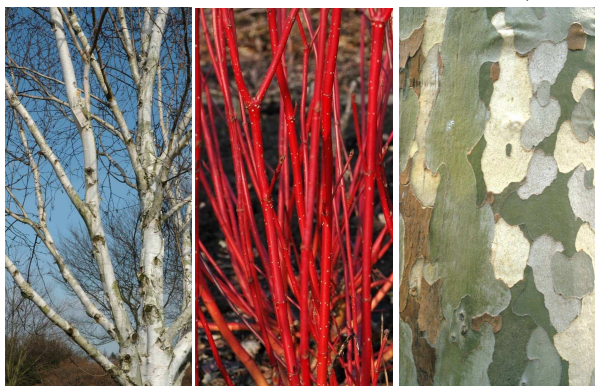

Tak/stamkleuren – bekende soorten

Betula utilis 'Doorenbos'

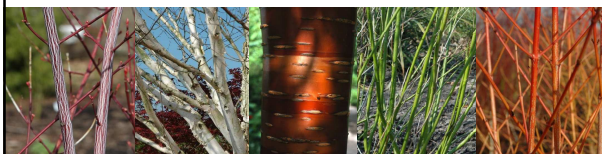
Cornus alba 'Sibirica'

Platanus x hispanica

Tak/stamkleuren – belangrijke gewassen

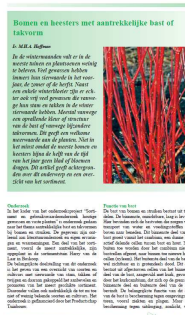
- *Betula*
- *Platanus*
- *Acer* (oa. streepjesbast)
- *Salix*
- *Prunus*
- *Cornus*
- *Euonymus* (kurklijsten)
- *Rubus*
- *Rosa*
- *Phyllostachys* (Bamboe)

Meer info:

Artikel in Dendroflora 43 (2006):

- Uitgebreide sortimentslijst
- Veel achtergrondinformatie

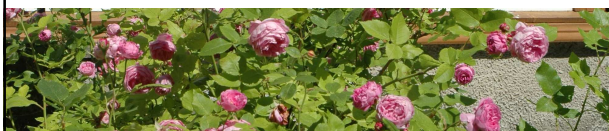

Groen en geur

Geur als gebruikswaardekenmerk

- Tot 2 decennia geleden nauwelijks aandacht
- Voor 75% Nederlanders is geur belangrijkste aankoopcriterium voor Lavendel (PT-onderzoek)
- Geuren belangrijk voor groenbeleving
- Laatste jaren meer geurbewustzijn; inclusief nieuwe cultivars (bv. *Rosa*)

Geur als gebruikswaardekenmerk

- Benoemen geuren lastig; veel gebruikte classificatie: zoet, weezoet, kruidig, zurig, harsachtig en onaangenaam
- Hoge temperatuur, weinig wind en droge lucht gunstig

Geurende planten – bekende soorten

Lavandula angustifolia

Syringa vulgaris

Rosa cv's

Geurende plantendelen

Bloemen: *Citrus*, *Jasminum*, *Lonicera*, *Philadelphus*, *Rhododendron* (Azalea), *Rosa* en *Syringa*.

Bladeren: *Eucalyptus*, *Lavandula*, *Mentha* en *Thymus*

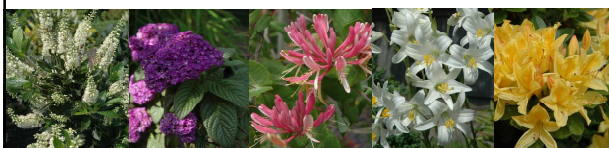
Vruchten: *Fragaria* (Aardbei), *Cydonia* (Kweepeer), *Juniperus* (Jeneverbes), *Myrica* (Gagel) en diverse *Citrus* (Sinaasappel, Citroen, Limoen en Bergamot).

Soms ook andere plantendelen: zaden, schors, hout, knoppen of wortel.

Geurende planten – belangrijke gewassen

▪ <i>Syringa</i>	▪ <i>Lavandula</i>
▪ <i>Rosa</i>	▪ <i>Thymus</i>
▪ <i>Lonicera</i>	▪ <i>Rosmarinus</i>
▪ <i>Philadelphus</i>	▪ <i>Mentha</i>
▪ <i>Wisteria</i>	▪ <i>Lilium</i>

Meer info:

Artikel in Dendroflora 42 (2005):

- Uitgebreide sortimentslijst
- Veel achtergrondinformatie

Geurende houtige gewassen en vaste planten

J. H. G. H. H. H.

Plantengroepen spelen een belangrijke rol in de vormgeving van de stedelijke ruimte. Ze dragen bij aan de beeldvorming, de sfeer en de functionaliteit van de openbare ruimte. In dit artikel wordt aandacht besteed aan de mogelijkheden van geurende houtige gewassen en vaste planten in de landschapsarchitectuur. Het doel is om de kennis van de mogelijkheden van deze plantengroepen te vergroten en de aandacht te vestigen op de verschillende soorten geurende planten die beschikbaar zijn. Het artikel behandelt de verschillende soorten geurende planten, de mogelijkheden om deze te combineren en de aandacht te vestigen op de verschillende soorten geurende planten die beschikbaar zijn. Het artikel behandelt de verschillende soorten geurende planten, de mogelijkheden om deze te combineren en de aandacht te vestigen op de verschillende soorten geurende planten die beschikbaar zijn.

Groen en vorm

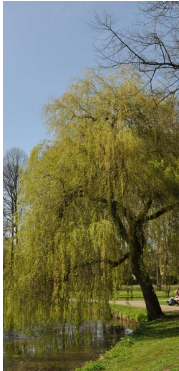
Plantvormen

- Grote diversiteit aan vormen (fastigiaat, horizontaal, hangend, etc.)
- Kan ook door knippen (hagen, knot-, dak- & leibomen)
- Veel coniferen
- Soms ook functioneel als vakbeplanting

Plantvormen – bekende soorten

Salix ×sepulcralis 'Chrysocoma'

Tilia spp.

Taxus baccata 'Fastigiata'

Plantvormen – belangrijke gewassen

■ <i>Salix</i>	■ <i>Thuja</i>
■ <i>Tilia</i>	■ <i>Taxus</i>
■ <i>Buxus</i>	■ <i>Chamaecyparis</i>
■ <i>Fagus</i>	■ <i>Microbiota</i>
■ <i>Carpinus</i>	■ <i>Calamagrostis</i>

Groen en dynamiek

Dynamiek heeft meerwaarde

- Veel soorten hebben per seizoen een andere look of sierwaarde (bv. bloei, vrucht en herfstkleur)
- Monobeplantingen kunnen saai zijn
- Door combineren van soorten dynamische beplanting met sierwaarde gedurende groot deel van seizoen
- Meer hierover in onderdeel 'Plantcombinaties'

